İnfak Kahramanı

EBÛ TALHA B. SEHL

Radiyallahu Anhu

لَصَوْتُ أَبِي طَلْحَةَ
فِي الْجَيْشِ خَيْرٌ مِنْ فِئَةٍ

"Ordunun içerisinde Ebû Talha'nın sesinin bulunması, bir birliğin bulunmasından daha hayırlıdır."

(Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 353)

"Demek ki cihad sadece genç işi değil, iman işidir. O halde ben son nefesime kadar cihad meydanında olacağım."

Ebû Talha b. Sehl (ra)

(İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 581)

Adı	Zeyd b. Sehl
Anlamı	Artan, çoğalan, ziyadeleşen
Künyesi	Ebû Talha/ *Talha'nın babası*
Lakabı	Tespit edilemedi.
Baba Adı	Sehl b. Esved
Anne Adı	Übade bint Mâlik
Kabilesi	Neccaroğulları/ Hazrec
Doğum Yeri	Medine
Doğum Yılı	N. Öncesi, 25/ Miladî, 585 (?)
İslam'a Girişi	Nübüvvetin 12. yılı
Sohbet Süresi	11 yıl
Rivayeti	25
Savaşları	Bedir, Uhud, Hendek, Huneyn vs.
Görevleri	Hz. Ömer'in seçtiği şurayı kontrol
Vefat Yeri	Akdeniz Adaları
Vefat Yılı	Hicrî, 34/ Miladî, 655
Vefat Yaşı	70 (?)

İnfak Kahramanı
EBÛ TALHA B. SEHL
(Radiyallahu Anhu)

Yolumuzun yegâne rehberi olan Efendimiz (sas): "**İman etmedikçe cennete girmezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Size birbiriniz arasındaki sevgiyi sağlayacak şeyi söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız!**" [1] dedi. O'nun (sas) buyruğu gereği selamı aramızda iyice yaymalıyız; bu güzel şiarımızı her tarafa ulaştırmalıyız. Rabbim bizlere *es-Selam* ismi ile muamelede bulunsun. Selamı aramızda yaysın. O selamlar da bize *Dâru's-Selâm* olan cennetin kapılarını açsın inşallah...

82 İl 82 Sahâbî projesinin, 16. Programına bizleri eriştiren, bu güzel zemine bizleri kavuşturan, getiren, dize derman veren, dile ferman veren Rabbimize sonsuz hamdler olsun. Tamamına erdirmeyi bizlere nasip eylesin.

Hz. Ebû Talha ve Muğla

Muğla'da bir yönü ile ilişkilendirdiğimiz illerden biri oldu. Bir yönü ile diyorum, çünkü bu topraklarda Hz. Ebû Talha demenin çok farklı bir anlamı ve farklı bir mesajı var. Nasıl mı?

Hz. Ebû Talha, hicrî 34, miladî 655'de dikkat buyurun tarihe daha Hz. Osman döneminde, İslâm orduları ile beraber deniz seferlerine katılır ve bu seferler sırasında gemi içerisinde vefat eder.[2] İslâm askerleri onun mübarek cesedini denize atmaya kıyamazlar ve tam yedi gün boyunca bir toprak parçası ararlar ki oraya defnetsinler. En son adını bilmedikleri bir ada önlerine çıkar ve oraya defnederler. [3] O adanın neresi olduğunu bilmiyoruz. Ancak

[1] Müslim, *Îmân*, 93-94; Tirmizî, *Et'ime*, 45; İbni Mâce, *Mukaddime*, 9.
[2] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[3] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, II, 123.

Kıbrıs olmadığı kesin, çünkü sahâbe Kıbrıs adasını biliyor, daha önce Kıbrıs seferi olmuş Hicretin 28. yılında... Eğer oraya defnetselerdi, bunu beyan ederlerdi. O günlerde İslâm ordusunun gemilerinin nereye kadar gittiği de bellidir. O sınırlar içerisinde konuşursak, Ebû Talha'nın kabri, ya Rodos'ta, ya Girit'te ya da ikisinin arasındaki küçük adacıkların birindedir. Dolayısı ile Hz. Ebû Talha'nın kabri Muğla'ya çok yakın bir yerdedir. Böyle olduğu için biz de Muğla'da bir infak kahramanı olan Ebû Talha'yı gündeme getirelim dedik ve onun adına bu meclisi kurduk. İnşallah onun hayatını biraz olsun tanıyarak, o bereketli hayattan hayatlarımıza izler taşımaya çalışacağız.

Kimdir Hz. Ebû Talha?

Hz. Ebû Talha'nın hayatı, çok bereketli ve farklı bir hayat olduğu için fazlaca zaman kaybetmeden, gelin hayat defterinin önüne oturalım.

Ebû Talha, onun künyesi, asıl adı Zeyd b. Sehl... Neden böyle bir künye ile anıldığını bilmiyoruz. Onun yaptığı bir evlilik ve bu evlilikten de iki oğlu olduğunu biliyoruz, oğullarının içerisinde Talha isminde bir çocuğu yok; [4] büyük ihtimalle cömertliğinden ve mertliğinden dolayı Talha'nın babası diye künyelenmiştir. Araplar akasya ağacına Talha dedikleri için, cömert insanlara da bu ismi bir sıfat olarak kullanırlardı. [5]

Asıl adı Zeyd... Zeyd'in anlamı ise, artan, çoğalan, ziyadeleşen demektir.[6] O bir infak kahramanı olarak hep vermiş, Allah (cc) için verdiğinden de hem malı hem imanı hem ömrü hep ziyadeleşmiş, artmıştır. Çünkü, Allah (cc) adına verilen mal bir eksiklik değil, bir kazançtır. İsmi ile müsemma olarak, işte Zeyd b. Sehl ya da bilinen künyesi ile Ebû Talha'da böyledir. Kendisini şöyle tanıtırdı:

Ben Ebû Talha'yım, adım Zeyd'dir.
Her gün silahımda (yeni) bir av vardır. [7]

[4] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 649; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* II, 361.
[5] Muhammed Emin Yıldırım, *Yaşayan Şehit, Talha b. Ubeydullah,* s. 25.
[6] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü,* s. 398-399.
[7] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 578; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 649.

Babası, Sehl b. Esved, Annesi Übade bint Mâlik; ikisi de nübüvvete yetişmeden vefat ediyorlar. Kabilesi Hazrec; ailesi Neccaroğulları... [8] Neccaroğulları dediğimizde, Ebû Eyyüb el-Ensârî'nin, Es'ad b. Zürâre'nin ve nice sahâbînin kabilesi demiş oluruz. Neccaroğulları dediğimizde Efendimiz'in (sas) babası Abdullah'ın dayıları demiş oluruz. Bilindiği üzere, Efendimiz'in (sas) dedesi Abdülmuttalib'in annesi Selma bint Amr Neccaroğulları'ndandı. [9] Bundan dolayı Efendimiz Neccaroğulları'nı çok sever, onlara dayılarım derdi. Hâkim'in *el-Müstedrek*'inden öğrendiğimize göre kaç kez bizzat Ebû Talha'ya da Efendimiz: "**Halî/Dayım**" diye hitap etmiştir. [10]

Doğum tarihi miladî 585'dir. Yani nübüvvetten 25 yıl önce... [11] Es'ad b. Zürâre, İslâm'ın mesajlarını o günkü adı Yesrib olan, o güzel beldeye götürdüğünde Ebû Talha 35 yaşlarda idi. Onun 35 yaşına kadar ki hayatı konusunda çok fazla bir malumata sahip değiliz. O yaşa kadar başka bir evlilik yapmış mıdır bunu da bilmiyoruz. Bildiğimiz, çok zengin biri olduğu, çok yakışıklı ve güzel biri olduğu, birkaç hurma bahçesinin sahibi olduğu, Bir-u Hâ diye bilinen su kuyusunun sahibi olduğudur. Ayrıca yine bildiğimiz o yaşa kadar şirk içerisinde yaşadığı, Medine'nin o günkü dini yapısını kabullendiği, içkiye ve eğlenceye biraz düşkün olduğudur. O günkü dini yapı içerisinde, var olan bir durumu şöyle bir hatırlarsak, Medine'de Yahudiler var, bir de puta tapan müşrikler vardı. Müşriklerin zengin olanları kendi evlerinde, kendilerine özel putlar edinirlerdi. Toplu tazimlerin dışında, evlerinde bulunan tahtadan, taştan yapılmış bu putlara da taparlardı. Ebû Talha'da zengin biri olduğu için evinde put bulundurur, ara ara ona tazimde bulunurdu. [12]

Dünyaları Bana Versen Yine de Seninle Evlenmem!

Ebû Talha'nın ve Medine'nin hali böyle iken, miladî 610'da Mekke'de doğan İslâm güneşi 10 yıl sonra, 6 delikanlının eliyle Yesrib'e girmişti. Halka halka bu yeni din Yesrib'de yayılırken, Neccaroğulları'ndan Ümmü Süleym

[8] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 578; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[9] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 64, 65.
[10] Hâkim'in *el-Müstedrek*, III, 351.
[11] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 581.
[12] İbnü'l-Kelbi, *Kitâbu'l-Asnâm*, s. 21.

künyeli Rümeysa validemizde Enes ile Berâ isimli iki oğlu ile beraber iman şerbetini içmişti. Hanımı Ümmü Süleym'in ve oğulları Enes ile Berâ'nın iman edişine çok sinirlenen baba Mâlik b. Nadr, önce onları tehdit etmiş, onları bu yeni dinden vazgeçiremeyince sinirlenmiş, onlara küserek çıkıp Şam'a doğru gitmiş ve yolda öldürülmüştü. Onun ölüm haberi Medine'ye gelince, Ümmü Süleym'in dul kaldığı anlaşılmıştı. Bir müddet Ümmü Süleym, dul kalacak ve bu süre zarfında 8-9 yaşlarında olan iki çocuğu ile ilgilenecekti.[13]

O ana kadar evlenmemiş ve evliliği düşünmemiş olan Ebû Talha, Ümmü Süleym'e evlilik teklifinde bulunmak için onun evine gitmişti. Çünkü Ümmü Süleym gerçekten çok farklı bir hanımdı; onun bu farklılığını bilen Ebû Talha, onunla evlenmek istiyordu. Gelip, o halde Ümmü Süleym'e talip olunca, Ümmü Süleym'in cevabı ret olmuş; evlilik teklifini geri çevirmişti. Ebû Talha kimin kapısına gitse asla ret edilmeyecek birisiydi. Böyle olduğu için, Ebû Talha şaşırır, neden cevabının ret olduğunu sorar. Ümmü Süleym cevap vermek istemez. Bunun üzerine Ebû Talha: "Eğer benimle evlenmek istemeyişin çocuklarınsa, onlar benim çocuklarımdır, onlara iyi bakacağıma söz veriyorum. Eğer sebep mihr ise, iste benden ne istersen, ne kadar istersen sana vermeye hazırım" der. Bunun üzerine Ümmü Süleym der ki: "Ey Ebû Talha! Şüphesiz sen ret edilmeyecek bir erkeksin. Benim derdim ne çocuklarım ne de senden isteyeceğim mihrdir." Ebû Talha, iyice meraklanır, ama hiç aklına Ümmü Süleym'in söyleyeceği gelmez, o şöyle düşünür, her halde Ümmü Süleym mihr miktarını fazlalaştırmak için nazlanıyor. Çünkü Medineli hanımlar bunu hep yaparlardı, önce yok der, erkek tarafının biraz fazla mihr vermelerini sağlarlardı. Bunun üzerine Ebû Talha biraz daha ısrarcı oldu; ama Ümmü Süleym'in ciddi olduğu anlaşıldı. Bu sefer Ebû Talha dedi ki: "O zaman söyle işin gerçek sebebini neden benimle evlenmek istemiyorsun?" Ümmü Süleym der ki: "Ey Ebû Talha! Bizler Es'ad b. Zürâre'nin bize öğrettiği din olan İslâm'a girip Müslüman olduk. Kocam Mâlik'te biz Müslüman olduğumuz için bizi terk etti. Şimdi sen de bir müşrik olarak gelip bana talip oluyorsun? Ben asla bir müşrik ile evlenmem.

[13] Bkz. İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 395-404; İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705-2706; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 333-334.

Sana söyleyeceğim son söz; eğer Müslüman olursan senden tek bir dinar, tek bir dirhem mihr almadan seninle evlenirim. Ama Müslüman olmazsan, dünyaları bana versen seninle evlenmem!" [14]

Ebû Talha hiç beklemediği bu söz karşısında sarsılır; o sarsıntı içerisinde iken, Ümmü Süleym sözlerine şöyle devam eder: "Ey Ebû Talha! Sen akıllı bir adamsın. Söyler misin cansız putlara tapmaya daha ne kadar devam edeceksin. Ağaçtan yontup oluşturduğunuz o putlar, kendilerine bir fayda veriyorlar mı ki size de bir fayda versinler. Düşün, aynı ağaçtan alıp bir parçasını put yapıyorsunuz, diğer parçasını yakıyorsunuz? Bu nasıl bir akıl? Bu nasıl bir din?" Ebû Talha bu sözler üzerine söyleyecek hiçbir söz bulamıyor, orayı terk edip, düşünmeye başlıyordu...

Adım Adım İman'a Yürüyüşü

Bir taraftan Ebû Talha, Ümmü Süleym'in söylediklerini düşünürken, bir taraftan da sadece imanı karşılığında mihr bedelinden vazgeçmesini düşünüyordu. Çünkü, Medineli kadınlar öyle kolay kolay mihr bedelinden vazgeçmezlerdi. Bu nasıl bir din ki bir kadının o günkü şartlar çerçevesinde en önemli sosyal güvencesi olan mihri bile gözden çıkarttırabiliyor diye düşünüyordu. Ebû Talha, bunları düşünüyor, düşünüyor, kendi dini hayatını sorguluyor, Ümmü Süleym'den duyduklarını sorguluyor; en sonunda gidip Hz. Mus'ab'ın karşısında oturuyor ve ondan İslâm hakkında bilgiler aldıktan sonra iman ediyordu. Sonra bu müjdeyi gelip Ümmü Süleym'e veriyor ve onunla evlenmek istediğini tekrar ediyordu. Ancak Ebû Talha diyordu ki: "Ey Ümmü Süleym! Senin sözlerin benim imanıma vesile oldu. Bundan dolayı iste ne kadar mihr istersen! Sana istediğin kadar mihir vereceğim!" Ümmü Süleym, Ebû Talha'nın evlilik teklifini kabul ediyor ve tarihe geçen o sözünü söylüyor: "Benim mihrim, senin İslâm'ındır!" [15] Ümmü Süleym, böyle söyleyerek, mihr bedeli almayacağını bir kez daha tekrar ediyordu. Böylelikle, Ümmü Süleym, Ebû Talha'nın imanına vesile olarak, onunla evleniyordu. Bu evlilik Medine'de gündem oluyor; insanlar: "Ümmü Sü-

[14] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[15] Nesâi, *Nikâh*, 63.

leym'in mehrinden daha kıymetli bir mehir duymadık" diyorlardı. Çünkü o mihr karşılığında, bir insanın hem de Ebû Talha gibi önemli bir insanın hidayetine vesile oluyordu. [16]

İman Yolunda Kurulan Bir Aile

Bu imanailesi böylece Medine'de kuruluyordu. O günler Ebû Talha, bir taraftan Enes ile abisi Berâ'ya da babalık yapıyor, bir taraftan da Es'ad b. Zürâre ile Mus'ab b. Umeyr'e tebliğ ve davet çalışmalarından yardımcı oluyordu. Günler böyle geçerken, son Akabe Biatı için 73 erkek, 2 kadın Mekke'ye doğru Mus'ab'ın rehberliğinde yola çıkıyorlardı. Çıkanlardan biri de Ebû Talha idi. O da o biatta söz verip el uzatan 75 yiğitten biri olacaktı ve o da Allah Resûlü'ne âşık yüreklerden biri olacaktı. [17]

Efendimiz (sas) Medine'ye hicret edip geldiğinde, Mescid-i Nebevi'nin inşaatı bittiğinde, ensâr-muhacir kardeşliği sırasında bu iman evine çok farklı bir muhaciri kardeş kılacaktı. Gerçi bu konuda iki rivayet var, bir rivayet göre Ebû Ubeyde b. Cerrah'ı,[18] diğer bir rivayete göre Dârü'l-Erkâm'ın sahibi Erkâm b. Ebi'l-Erkâm'ı kardeş kılıyordu.[19] Biz ikinci rivayeti esas alıyoruz, çünkü Ebû Ubeyde b.Cerrah'ın, Muhammed b. Mesleme ile kardeş kılınması daha güçlü bir ihtimaldir.[20]

Ebû Talha'nın o günden sonra Efendimiz (sas) ile geçirdiği 10 yıllık hayat içerisinde birçok hatırası, adının karıştığı birçok hadisesi olmuştu. Bu hatıra ve hadiselerden bir miktarını anlamaya çalışacağız.

Bedir'den Uhud'a

Hicretin 2. yılı iman ile inkârın ilk büyük karşılaşması olan Bedir'e katılan 313 yiğitten biri de odur. O da iman adına Bedir'e yürüyecek ve o

[16] İbn Hacer, *el-İsâbe,* IV, 2705; Ebû Dâvûd et-Tayâlisî, *Müsned,* II, 501.
[17] Belâzürî, *Ensabü'l-Eşraf,* I, 242; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* III, 167.
[18] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* II, 361.
[19] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 578; İbn Habib, *el-Muhabbar,* s. 73.
[20] İbn Habib, *el-Muhabbar,* s. 75.

meydanda kendine yakışır bir kamet ile kılıç sallayacaktı.[21] Bir yıl sonra Uhud'un yamaçlarında yine o vardır. Uhud'un en zorlu süreçlerinden biri olan, Efendimiz'in (sas) yaralanıp Uhud Dağı'nın yamaçlarındaki mağaraya sığındığı, müşriklerin ise Efendimiz'in (sas) ölmediğini anlayınca son bir darbe vurma maksadı ile orayı ok yağmuruna tuttukları o zorlu anlarda Ebû Talha, yine olması gereken yerdedir. O anda bir avuç yiğit canları pahasına Efendimiz'i (sas) savunuyorlardı. O yiğitlerden bir tanesi de Ebû Talha idi. Ebû Talha, o anlarda Efendimiz'in (sas) tam önünde durmuş, durmadan ok atıyordu. Bazen Efendimiz (sas) merak edip mübarek başını kaldırıp savaş meydanına baktığında, Ebû Talha: "Ya Resûlullah! Ne olur kendini gösterme! Bu zalimlerin sana zarar vermesinden korkuyorum. Ben sana siperim. Göğsüm göğsüne, boynum boynuna, kanım kanına feda olsun! Ne olur, yeter ki sana bir şey olmasın!" diyordu.[22] Efendimiz (sas) de onun yiğitliğine bakıp hayran oluyor, yanındaki sahâbîlere: **"Ebû Talha'ya ok yetiştirin! Ebû Talha'ya ok yetiştirin! Vallahi o çok yiğitçe savaşıyor!"** diyordu. Çünkü ona o gün ok dayanmıyordu. Efendimiz'i (sas) koruma adına kendinden geçmiş, elinden ne geliyorsa onu yapma adına gayret ediyordu.[23]

Büyük İnfakı

Uhud'un ardından biz onu Mescid-i Nebevî'de bir ayeti duyar duymaz, bana ne demeyip, üzerine alıp gereğini yerine getirme noktasındaki hassasiyetine şahit oluyoruz. Bugün en büyük sorunlarımızdan birisi, Kur'ân ve Sünnet hakikatlerini duyduğumuzda gereğini yerine getirme konusundaki gevşekliklerimizdir değil mi? Bu konuda yapılan en büyük yanlışlık da bir hakikat duyduğumuzda onu üzerimize almayıp, başkalarına havale etmemizdir. Ama Ebû Talha bu konuda çok önemli bir mesaj bize verecektir.

O, Mescid-i Nebevî'de otururken, Efendimiz (sas) mübarek lisanında şu ayet süzülecekti: ***"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça/infak etmedikçe gerçek iyiliğe (yani kâmil imana) eremezsiniz! Her ne infak ederseniz***

[21] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[22] Buhârî, *Menâkıbü'l-Ensâr*, 18.
[23] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649; İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 580;

muhakkak Allah onu çok iyi bilir!" [24] Âl-i İmrân Sûresinin 92. ayeti olan bu hakikati duyar duymaz, Ebû Talha, acaba benim sevdiğim şeyler ne diye sormaya başlamıştı. Çünkü Rabbimiz: "Ey Müslümanlar! Evde kullanmadığınız eşyalarınızı infak edin veya gözden çıkardığınız şeyleri Allah yolunda verin" dememişti. Nasreddin Hoca gibi, yere dökülen yoğurdu artık toplama imkânı olmadığı için "Bu da benim sadakam olsun" gibi verilmesini de istememişti. Neydi Rabbimizin istediği? Sevdiğiniz şeylerden infak edin demişti. Bu ayeti kendi üzerine aldığı için Zeyd b. Hârise çok sevdiği *Sebel* isimli atının yularını tutup Mescid'e getirmiş: "Ya Resûllah! Allah sevdiğiniz şeyi infak edin dedi, ben de bu atımı çok seviyorum, şahit ol infakımdır" deyip oraya bırakmıştı.[25] Hz. Ömer bu ayeti duyunca çok sevdiği cariyesini azat etmiş,[26] Abdullah b. Ömer bu ayeti duyunca kölesi Nafi'yi,[27] cariyesi Mercane'yi infak etmişti.[28] Bu ayeti yıllar sonra duyan Ömer b. Abdulaziz ise, çuvallara şekerler doldurup dağıtmaya başlamıştı. Birileri demişti ki: "Ey Ömer! Şeker dağıtacağına, para dağıtsan daha iyi olmaz mı?" Ömer b. Abdulaziz demişti ki: "Allah para dağıtın demedi, neyi seviyorsanız onu dağıtın dedi; ben de şekeri çok seviyorum, bunun için şeker dağıtıyorum!"[29]

Ebû Talha da bu ayeti duyar duymaz kendini sorgulamıştı. En çok neyi seviyorum diye ve bulmuştu. Medine'nin sıcaklarında oturup gölgelendiği, suyundan içtiği, o su ki Medine'nin en güzel ve en tatlı suyu idi; orası Bi'r-u Hâ kuyusunun bulunduğu bahçesi idi. Efendimiz (sas) de o kuyuyu ve o bahçeyi çok sever ve bazen dinlenmek için oraya giderdi. Ebû Talha işte o bahçesini infak edecekti. Hemen geldi Efendimiz'in (sas) huzuruna ve dedi ki: "Ya Resûlûllah! Allah sevdiğiniz şeylerden infak edin ki gerçek iyiliğe eresiniz buyurdu. Benim de en çok sevdiğim şey Bi'r-u Hâ'dır; sen şahit ol ki o benim infakımdır."

Ne dedi Efendimiz (sas) bu büyük infak karşısında? **"Beğ, beğ... Zalike malün rabih, Zalike malün rabih/ Peh, peh... İşte kâr eden mal budur,**

[24] Âl-i İmrân Sûresi, 3/92.
[25] Suyûti, *Dürrü'l-Mensûr*, II, 260, 261.
[26] Suyûti, *Dürrü'l-Mensûr*, II, 260.
[27] Kurtubî, *el-Câmiu li Ahkami'l-Kur'ân*, IV, 274.
[28] Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, VI, 326.
[29] Kurtubî, *el-Câmiu li Ahkami'l-Kur'ân*, IV, 274.

işte kâr eden mal budur." [30] Ne demiş oldu Efendimiz? Gerçek ticaretin, kazancın nasıl olduğunu söyledi. Akıllı tüccarın kim olduğunu gösterdi.

Ebû Talha'nın ticareti, infakı halen kâr ediyor biliyor musunuz? Bana bir ticaret söyleyin 1500 senedir kesintisiz kâr etmiş olsun? Kıyamete kadar da kâr edecek olsun? Ayrıca işin güzel tarafı her gün biraz daha bu kâr çoğalsın? Var mı dünyada böyle bir ticaret? Kârın oranından hiç bahsetmiyorum, onu hesap etmeye hesap makineleri yetmez, sadece işin sürekliliği böyledir. Ebû Talha'nın vakfettiği su kuyusu şu an Mescid-i Nebevî'nin içerisindedir. İnşallah yolunuz düştüğünde o can feda peygamber şehrine 21 numaralı merkez kapıdan girilip, hafifçe sola dönünce tam karşınıza çıkacak yer Bi'ru Hâ'nın olduğu yerdir. Milyonların, milyarların namaz için baş koydukları yerdir. Kim başını orada secde için koyuyorsa, Ebû Talha'nın hesap defterine bir şeyler yazdırmaktadır. O akıllı tüccar olmasında kim olsun Allah aşkına?

İnfak'tan Başka Bir İnfak'a

Hz. Ebû Talha, bir gün yine Mescid-i Nebevî'ye yakın, başka bir bahçesinde namaz kılıyor; o anda bahçeye inanılmaz güzellikte bir kuş giriyor... Bahçe güzel, kuş güzel; oradan oraya kuş öterek konunca, Ebû Talha'nın dikkati dağılıyor, o kuşa ve bahçeye takılıyor ve kaç rekât namaz kıldığım unutuyor. Bu o kadar onu derinden etkiliyor ki namazını iade ediyor, hemen soluğu Efendimiz'in (sas) yanında alıyor. Bizimde bu manzara çok başımıza gelmiştir değil mi? Namazda her iş aklımıza gelir, bu meselede biz bayağı maharetliyiz. Bizi bırakında ne yapmıştır Ebû Talha? Hemen koşmuş Efendimiz'in (sas) huzuruna; başından geçenleri Efendimiz'e (sas) anlatmış ve sonra demiş ki: "Ya Resûlullah! Bana namazımın rekâtlarını unutturan, bana namazımın huşusunu bozduran bu bahçemi Allah (cc) yolunda infak etmek istiyorum. Sen nasıl istersen o bahçeyi öyle kullan!" Yiğitliği, infakı görüyor musunuz; Efendimiz (sas) onun bu infakını kabul etti ve o bahçeyi Ebû Talha'nın yakın akrabaları olan bazı sahâbîler arasında taksim etti.[31] Namazının huşusunu bozduğu için buna sebep olan bahçesini infak etmesi... Bu

[30] Buhârî, *Zekât*, 44.
[31] İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, II, 123.

tablonun içerisine dâhil olmak içimizden birilerine nasip olur mu bilemem? Ama bildiğim bir hakikat var; Ebû Talha gerçekten bir infak kahramanıdır.

Vermeye Doymayanların İmtihanları

Hz. Ebû Talha'ya infak kahramanı diyoruz ya, burada bir hakikatin altını daha çizmemiz gerekecek... Bu hakikatte şudur ki infak sadece mal ile olmaz, Allah'ın (cc) sana verdiği her nimetin, yine Allah adına ve Allah namına verilmesi ile olur. Her nimet, mal, evlat, sağlık, ilim, irfan, hikmet, ne ise artık, nimet olarak bildiğimiz her şey, bunları Allah yoluna infak etmek, verenin Allah olduğunu unutmadan, verenin razı olacağı duruşlar sergilemek...

Hepimizin havsalasını zorlayacak, "Bu kadar da olur mu?" dedirtecek bir infak örneğinden daha bahsetmek istiyorum. Ebû Talha ile Ümmü Süleym'in evliliklerinin üzerinden 2-3 yıl geçmeden, Allah o haneye Ebû Umeyr isminde bir erkek çocuk bahşetmişti. Ümmü Süleym'in önceki evliliğinden Berâ ve Enes vardı; ama Ebû Talha ilk kez baba oluyordu. O bu oğlunu çok seviyordu. Ebû Umeyr'i Efendimiz (sas) de çok seviyordu. Ebû Umeyr biraz büyüyüp, 3-4 yaşlarına gelince kendine bir kuş edinecek; kuşunun adını ise Nuğayr koyacaktı. Efendimiz (sas) ne zaman bu eve gitse, Ebû Umeyr'î görecek, onunla ilgilenecek ve bazen kuşunun hatırını da soracaktı: **"Ya Ebâ Umeyr, ma faale nuğayr? /Ey Ebû Umeyr, ne yapıyor senin nuğayr?"** diyecekti. O da o küçük hali ile "Bi hayr ya Resûlullah!" deyip, kuşuna ait hatıralar anlatacak, Efendimiz de tebessüm içerisinde bunları dinleyecekti. Bir gün Ebû Umeyr'in kuşu Nuğayr ölecek, tabi Ebû Umeyr çok üzülecekti. Olayı Ebû Umeyr'in üvey kardeşi Enes b. Mâlik bize anlatıyor: "Efendimiz (sas) bunu duyunca, 3-4 yaşındaki bu çocuğu teskin etmek için onca işinin arasında kalkıp, Ebû Umeyr'in yanına gelecekti." Rahmeten lil âlemin bu olsa gerek? Rahmetinden nasiplenmeyen mi var? Ancak nasipsizler nasiplenemezdi. Ebû Umeyr'in yanında oturacak ve ona tabir caiz ise taziye verecek ve onun o küçük kalbinin hüznünü giderecekti. [32]

[32] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 580.

Asıl Ebû Talha'nın ve Ümmü Süleym'in infakını şimdi okuyacağız. Ebû Hureyre'nin nakline göre hadise şöyledir: Medine'nin kıtlık günleri, dışarıdan bir misafir gelmiş. Efendimiz'in elinde, avucunda hiçbir şey yok; bu halde iken: "Bu misafirimizi, evinde ağırlayarak, Allah'ın rahmetini elde edecek kimse yok mu?" diyor. Ebû Talha durur mu? Anında ayağa kalkacak: "Ben Ya Resûlullah! Onu ben misafir ederim" diyecek. Alıp o misafiri evine getirecek, hanımı Ümmü Süleym'e diyecek ki: "Bu Resûlullah'ın misafiridir, onu bu gece biz ağırlayacağız. Ona ikram edeceğimiz bir şey var mı?" Ümmü Süleym diyecek ki: "Sadece evde, çocukların yiyeceği kadar yemeğimiz var, başka da evde hiçbir şeyimiz yok!" Ebû Talha diyecek ki o zaman çocukları oyala ve onlara yemek vermeden uyut, sonra sofrayı kur, lambayı da söndür; biz yer gibi yapar, oyalanırız; misafirimizin karnını böyle doyurmuş oluruz." Böyle yaptılar, kendi çocuklarını aç yatırdılar, kendileri sofraya oturdu yer gibi yaptılar, ama misafirlerinin karınlarını doyurdular. Sabah namazı vakti, Ebû Talha, misafirini alıp mescidin yolunu tuttuğunda, Efendimiz (sas) mübarek dişleri görünürcesine gülüyor: **"Ebû Talha! Yine ne yaptın Rabbin bu kadar hoşnut oldu?"** deyip Haşr Sûresi'nin 9. ayetini okudu. Başta Buhârî ve Müslim olmak üzere, onlarca hadis ve tefsir kitabında bu hadise anlatılır.[33] O ayette Rabbimiz: ***"... Kendileri zaruret içerisinde olsalar bile kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler! Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir"***[34] diyerek, bu infakı övmüştür. Zor değil mi anlamak? Daha da zorlayayım akıllarımızı? Aslında zorlayan ben değilim, zorlayan sahâbedir, zorlayan Ebû Talha'dır. Ben onların hayatlarını okurken, araştırırken çok kez şunu demişimdir: "Bu nasıl bir iş, bu nasıl bir iman; siz hiç mi bizi düşünmediniz bunları yaparken? Öyle hayatlar yaşadınız ki ortaya yaşanmaz örnekler koydunuz."

İman'a Bakın, İman'a

İşte o örneklerden birini şimdi anlatacağım size: Ebû Umeyr, 3-4 yaşlarında iken hastalanacak, çok şiddetli bir rahatsızlığa kapılacak ve o günler

[33] Buhârî, *Tefsir*, 6; Müslim, *Eşribe*, 172-173.
[34] Haşr Sûresi, 59/9.

de Ebû Talha da ticari bir maksatla ya Medine'nin dışında, ya da tarla, bahçe işleri için bir müddet evinden uzak kalacak... Ebû Talha'nın evine döneceği gece, oğlu Ebû Umeyr vefat edecekti. Ümmü Süleym, evladının acısı ile yüreği yanan anne, şimdi bizim anlamakta çok zorlanacağımız bir kamet/duruş ortaya koyacak. Anlamak da anlatmak da zor olsa da yine de anlatacağız. Kendi kendine diyecek ki Ümmü Süleym: "Kocam günlerdir evinden uzak, yorgun, bitkin; şimdi eve gelince ona evladımızın vefatını söylesem, daha da perişan olacak; iyisi mi, yatsın biraz istirahat etsin, sabah namazına kalktığında ona söylerim." Bu kararı alınca, evdekilere de tembih de bulunur, kimselerin bir şey söylememesini öğütler. Sonra minik yavrusunu yıkar; kefenler... Bir müddet sonra Ebû Talha gelir; gelir gelmez de çok sevdiği yavrusunun halini sorar. Anne Ümmü Süleym der ki: "Huve eskenü ma kane/ O şimdi önceki haline göre daha sakin, daha rahat." Bu sözde hâşâ yalan var mı? Yok; ama Ümmü Süleym tevriye yapıyor, o başka bir mana da bu sözü söylüyor, Ebû Talha başka bir manada sözü anlıyor. Yemekler yeniyor, biraz istirahat ediliyor, Ümmü Süleym kocasının rahat etmesi için elinden geleni yapıyor. Sonra yatmaya geçiliyor, kocası hanımı ile beraber olmak istiyor, Ümmü Süleym buna da icabet ediyor. Sabah namazına kalkılınca, Ümmü Süleym diyor ki: *"Ey Ebû Talha! İnsan komşusuna bir şey emanet etse, sonra gitse o emanetini geri istese, komşusu o emaneti geri vermek istemezse, sen böyle bir komşuya ne dersin?"* Ebû Talha: "Böyle bir komşu mu olur, nasıl insan kendi yanındaki emaneti sahibine vermek istemez!" der. İşte o anda Ümmü Süleym diyor ki: *"Ey Ebû Talha! Allah bize emanet verdiği oğlumuz Ebû Umeyr'i yanına aldı."* Ebû Talha bir anda sarsılıyor; "Ey Ümmü Süleym! Neden geceden beri bana söylemedin, bu yaptığın oldu mu şimdi?" Bunları konuşurken, Bilal'in ezan sesi duyuluyor ve Ebû Talha gözünde yaş namaza doğru gidiyor. Çocukları ölmüş, tavırları görüyor musunuz? Zor değil mi anlamak...

Namazlar kılınıyor, Ebû Talha yaşlı gözlerle Efendimiz'in (sas) huzurunda, olanları anlatıyor, biraz da Ümmü Süleym'den şikâyetçi bir tarzda anlatıyor. Efendimiz (sas) ise hem çok sevdiği Ebû Umeyr'in vefatına üzülüyor hem de teslimiyet kahramanı Ümmü Süleym'in metanetine, sabrına, kocasına olan itaatine hayran oluyor, Ebû Talha'yı biraz teskin ediyor ve ora-

da bir müjde geliyor: **"Barekellahu le kuma fi leyletikuma/ Allah ikinizin bu gecesini mübarek kılsın, bereketlendirsin!"** [35]

Sonra Efendimiz (sas) o eve gidiyor, Ümmü Süleym'i de teskin edip, taziye veriyor ve Ebû Umeyr'i Baki Kabristanlığı'na defnediyor.

Nasıl mübarek kılınıyor o gece? O gecenin bir meyvesi olarak Allah (cc) onlara bir erkek çocuk daha veriyor. O gece, Ümmü Süleym, Ebû Umeyr'i toprağa tevdi ederken, hamile kalmıştır. O günler, tarihler Hicretin 8. yılım göstermektedir. Ümmü Süleym hamile haliyle Uhud'a katılmıştı. Şimdi yine hamile haliyle Mekke fethine, arkasından Huneyn'e katılacaktır. Tabi Ebû Talha da o savaşta yerini alacaktı. Kaynaklarımız der ki: "Ebû Talha! Huneyn günü aynen Uhud'da olduğu gibi Efendimiz'i (sas) korumuş ve tam 20 müşriki o gün öldürmüştü." [36]

Huneyn dönüşü Ümmü Süleym, doğum yapar: "Bu çocuk özel bir gecenin çocuğudur, bunu direk Efendimiz'e (sas) göndermeliyiz" der. Enes'e o çocuğu vererek, Efendimiz'e (sas) gönderir. Efendimiz (sas) o özel gecenin bebeğini kucağına alır; sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okur; ismini Abdullah koyar. Sonra, tahnik denen sünneti yapar. Nedir tahnik? Mübarek ağzında iyice bir hurmanın parçasını yumuşatır, sonra onu bebeğin ağzına koyar. Abdullah'ın ağzına hurmadan bir parçayı koyunca Abdullah hemen emmeye başlar; Efendimiz (sas) o kadar keyiflenir, o kadar keyiflenir ki: **"Bakın bakın, nasıl da hurmayı emiyor, bu çocuk tam Medinelidir, hurmayı çok seviyor. Bakın şu ensârın hurma sevgisine!"** der.[37]

Ne olur biliyor musunuz Abdullah'a? Özel bir gecenin özel bir mükâfatıdır ya? Çok büyük bir âlim olur... Allah, Abdullah'a 10 tane erkek çocuk bahşeder. 10'u da âlim, fakih ve hafız olur. Hele onlardan biri var ki bu ismi biraz araştırın kim olduğunu daha iyi anlayacaksınız; İshak b. Abdullah b. Ebî Talha... [38]O, Tabiînin en meşhur âlimlerinden biri olacaktır. [39] Ne

[35] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2706; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, IV, 494; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 333,334.
[36] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 579.
[37] Buhârî, *Zekât*, 69; Müslim, *Âdâb*, 22-23.
[38] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 333.
[39] İbn Hacer, *Takribü't-Tezhib*, II, 101.

olmuş netice; Ümmü Süleym'in ve Ebû Talha'nın kadere rıza göstermesi, kocasına itaat etmesi bir çocuğunun vefat edişine gösterdiği metaneti, ona böyle güzel neticeler kazandırtmıştır.

Peygamberimizin (sas) Sevgisi

Böyle bir evi, böyle bir evin oluşturduğu yiğitleri Efendimiz (sas) sevmez miydi? Çok seviyordu; bundan dolayı Ebû Talha için bir gün Efendimiz (sas) şöyle diyecekti: **"Ebû Talha'nın sesinin asker/ordu içerisinde bulunması, 100 kişiden (başka bir rivayette bin kişiden) daha hayırlıdır."**[40] Anladınız değil mi sözü? Efendimiz (sas) Ebû Talha'yı 100 kişiye, ya da 1000 kişiye bedel görüyor...

Efendimiz'i (sas) böyle adım adım takip eden Ebû Talha, onun kutlu lisanında bir sayıma göre 92,[41] daha doğru bir tespite göre ise 25 hadis rivayet etmiştir. [42] O hadislerden bir tanesini yüreklerimize su serpmesi için size nakletmek istiyorum. Bir gün Ebû Talha, Efendimiz'i (sas) görmek için Mescid-i Nebevî'ye doğru gider, giderken de hep Efendimiz'e (sas) salât ve selam getirir. Efendimiz'in (sas) yanına girince, Efendimiz'i çok sevinçli bir halde görür. Efendimiz'in (sas) o haline çok sevinen Ebû Talha: "Ya Resûlullah! Çok sevinçli bir haliniz var. Sizi hiç böyle görmemiştim. Sizi bu kadar sevindiren şey nedir?" diye sorar. Efendimiz (sas) der ki: **"Niye sevinmeyeyim ey Ebû Talha! Biraz önce Cibril geldi ve bana dedi ki: 'Ya Resûlullah! Allah seni bir müjdeci olarak gönderdi. Ümmetinden her kim sana bir kez salât getirirse, Allah ve melekleri ona on kere salât getirirler' Bunu Cibril bana haber verince çok sevindim."** [43] Bu sözleri Ebû Talha duyunca, sevinçten uçacak gibi olur ve bu hadisi oğulluğu Enes üzerinden bize ulaştırır.

Efendimiz (sas) ile tüm gazve ve seferlere katılan Ebû Talha en son Veda Haccı'na da hanımı Ümmü Süleym ile birlikte katılır. Bu hac sırasında da Efendimiz'i (sas) adım adım takip eden Ebû Talha, en son Efendimiz

[40] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 579; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[41] M. Yaşar Kandemir, "Ebû Talha el-Ensârî", *DİA*, X, 237.
[42] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre*, s. 262.
[43] Nesâî, *Sehv*, 55; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 4/29.

(sas) ihramdan çıkmak için tıraş olurken de hemen yanı başındadır. Efendimiz'in (sas) berberi, O'nun mübarek saçlarını kesiyor; sağ tarafı keserken Efendimiz (sas) yere düşen saçlarının tellerini yanındaki sahâbîlere birer, ikişer olarak teberrüken veriyor. Berber sol tarafa geçince, sol taraftan düşen saçlarını Efendimiz (sas) avuçladığı gibi hepsini Ebû Talha'ya veriyor. Ebû Talha, bir ömür bu saç tellerini saklayacak, bazen de çok sevdiği bazı kardeşleriyle onları paylaşacaktı. [44]

Halifeler Döneminde

Efendimiz'in (sas) vefatının o derin acısını, Ebû Talha'da da yüreğinin ta içlerinde hissedecektir. O hüzünlü günde Hz. Ali, onu çağırtacak ve Efendimiz'in (sas) mezarını ona kazdırtacaktır. Ebû Talha âdeta o gün gözyaşları ile kabrin içerisini yıkamış, sonra Efendimiz'in (sas) kabrine koyulmasına yardımcı olmuştur.

Efendimiz'in (sas) vefatının üzerinden bir müddet geçtikten sonra Ebû Talha, Efendimiz'in (sas) ayrılığının acısına daha fazla dayanamaz Şam'a gider ve bir müddet orada kalır. Hz. Ömer'in hilafet günlerinde Medine'ye geri döner. Hz. Ömer ondaki kararlılığı ve dirayeti bildiği için yaralanıp yatağa düştüğünde, yeni halifenin seçim işini havale ettiği şura heyetini gözleme ve üç gün içerisinde halifenin seçiminin tamamlanmasını kontrol etme görevini ona verir. Der ki: "Ensârdan 50 tane savaşçı al yanına ve şura heyetini bekle! Eğer onlar halifeyi üç gün içerisinde seçmezlerse, onların başını vur!"[45] Bu sözler ümmetinin vahdetini bozmamak için halife seçiminin ne kadar mühim olduğunu belirtmek için söylenmiş sözlerdir. Ama bu göreve Hz. Ömer'in özellikle Ebû Talha'yı seçmesi çok manidardır.

Hz. Osman'ın hilafet günlerinde ilerleyen yaşına rağmen hep cihad meydanlarındadır. Yaşı 70'lere merdiven dayadığında halen cihad için yerinde duramayınca, oğlu Abdullah ve torunları; onu ikna etmek için şöyle derlerdi: "Ey Babacığım, dedeciğim! Sen Allah Resûlü ile onlarca sefere

[44] Müslim, *Hac*, 326; İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 579; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 649.
[45] İbn Esîr, *el-Kâmil*, III, 72; İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 429.

katıldın. Sonra Ebû Bekir ile Ömer ile Osman ile seferlere katıldın, onların emirleri ile birçok savaşa iştirak ettin. Ama artık yaşlandın. Sen evde dur ki biz hem senin adına hem kendi adlarımıza cihada katılalım!" Bu söz karşısında Ebû Talha dedi ki: "Evlatlarım! Rabbimiz Tevbe Sûresi'nin 41. ayetinde, *'Ey Mü'minler! Gerek hafif, gerek ağırlıklı olarak cihada çıkın!'* [46] diyor; Ayette geçen "hifafen ve sikalen, genç-yaşlı demektir. Demek ki cihad sadece genç işi değil, iman işidir. O halde ben son nefesime kadar cihad meydanında olacağım." [47]

Bu sözler üzerine çocukları diyecek bir şey bulamıyor ve o yıl yani Hicretin 34. yılı İslâm orduları ile beraber Akdeniz adalarının fethine katılıyor. O seferler sırasında geminin içerisinde vefat ediyor. En başta dediğimiz gibi bir Akdeniz adasına defnediliyor. İnşallah çıkar bir Akşemseddin Hazretleri, nasıl Ebû Eyyüp el-Ensârî'nin kabri keşfedildiyse, onun kabrini de keşf yolu ile ortaya koyar. Bu proje vesilesi ile Muğla'da Ebû Talha'yı gündem etmeyi nasip eden Rabbimiz, inşallah salih bir adamın eliyle de onun kabrinin ortaya çıkmasına vesile olur.

Meclislerin Hakkı

Ebû Talha'nın rivayet ettiği iki hadis ile sözlerimizi nihayete erdirelim. Diyor ki Ebû Talha: Efendimiz (sas) bir gün şöyle buyurdu: **"Bir Müslümanın şerefi ile oynandığı, onun aleyhinde konuşulduğu yerlerde, kim ona yardım ederse, Allahü teâlâ da yardıma muhtaç olduğu gün kendisine yardım eder. Bir kimse, din kardeşini insanlar içinde aleyhinde konuşarak rezil edip, kusurlarını teşhir etmeye kalkarsa, yardım edilmeye muhtaç olduğu günde, Allahü teâlâ da onu rezil eder."** [48]

Ebû Talha'nın rivayet ettiği diğer hadis ise şudur. Diyor ki: "Bir gün arkadaşlarımızdan bazıları ile oturmuş sohbet ediyorduk. O esnada Efendimiz (sas) geldi, selam verdi, hepimiz selamını aldık. Sonra bize dedi ki: **'Ne yapıyorsunuz burada?'** Dedik ki: "Ya Resûlullah! Oturmuş sohbet edi-

[46] Tevbe 9/41.
[47] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 581.
[48] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XVI, 288.

yoruz.' Efendimiz (sas) dedi ki: '**Bir arada oturduğunuz meclislerin hakkını veriniz!**' Merakla dedik ki: 'Ya Resûlullah! Meclisin hakkı nedir ki?' Dedi ki: "**Meclisin hakkı üçtür. Bir, gözü yummak, yani arkadaşlarının kusurunu görmemek; iki, selama güzelce karşılık vermek; üç, güzel söz söylemek**" [49]

İnşallah bizler bundan sonra, Ebû Talha'nın bize ulaştırdığı bu nebevî mesaj çerçevesinde, gözlerimizi arkadaşlarımızın ve birbirlerimizin kusurlarını görmemek için kapamalı; selama hakkı ile karşılık vermeli ve söyleyeceğimiz sözü en güzel şekli ile söylemeliyiz.

EBÛ TALHA B. SEHL'İN HAYATINDAN MESAJLAR

- Gözden çıkardığın mallardan değil, sevdiğin şeylerden infak et ki gerçek manada iyiliğe ve kâmil manada imana erebilesin.
- Ticaretindeki yatırımlarında öyle alanları seç ki dünya döndükçe sana kâr sağlayabilsin ve hiçbir alış-verişin kazanamayacağı kadar sana kazanç getirebilsin.
- Mü'min kardeşlerini nefsine tercih et ki yaşamak için değil, yaşatmak için yaşayasın; Rabbinin takdir ve sevgisini kazanabilesin.
- Sana verilen nimetlerin, hepsinin birer emanet olduğunu unutma ki emanetin gerçek sahibi verdiğini senden alınca isyan etmeyesin, kadere rıza gösterebilesin.
- Yaşına, cinsiyetine, sağlığına ya da bahanelere sığınmadan Allah yolunda cihad et ki kabrinin yeri belli olmasa bile, kıyamete kadar gelecek tüm mü'minlere ilham kaynağı olabilesin.

[49] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XVI, 287.